սում. (Օր. Տէր Մարկոսեանի ձեռամբ հաւաքված) Անաստանիա փիթոյեան 5 ր., Մարիամ Միրիմանեան 5 ր., Ոմն 3 ր., Ն. Ռոտինեան 3 ր., Մ. Զլիթախեան 18 ր., Ա. Զլիթախեան 15 ր., Ախալքալաքում. (Պճիկեանի ձեռամբ հաւաքված) ընդամենը 33 ր., Ագուլիսում. (Արասխանեանի ձեռամբ հաւաքված) ընդամենը (դեռ չենք ստացած) 33 ր.

Երևանում՝ (կամսարականի ձեռամբ հաւաքված) ընդամենը (դեռ ոչ գրեանք և ոչ փողն ենք ստացած) 5 ր. Բոլոր գումարն է 117 ր.

Յուսալով որ մեր յարգոյ հասարակութիւնը հասկանալով այսպիսի մի հիմնարկութեան մեծ օգուտը այլ ևս չի դանդաղի օգնել գործի յաջողութեանը, հասցնելով իր նուէրները պ. Յ. Կուսիկեանի ձեռքը՝ Երմոլովսկի փողոց, սեպհական տուն № 12.

Երբ որ բաւականաչափ գրքեր կը հաւաքվեն՝ այն ժամանակ պ. Կուսիկեանցը արտօնութիւն կը խնդրի և գրադարանի բացումն ու կանօնադրութիւնը տեղական թերթերի միջոցաւ կը հրատարակի 'ի գիտութիւն հասարակութեան.

Նախկին աշակերտներ Թիֆլիսի Ռէալական ուսումնարանի.

Միրզոյեանց, Պալինեանց, Պճիկեանց և Զիլինգարեանց

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

Մեզ հաղորդում են, որ Թիֆլիսի ՀԱՒԼԱԲԱՐ կոչված մասը բոլորովին արհամարհված է քաղաքային վարչութիւնից, նրա թէ լուսաւորութեան, թէ փողոցների մաքրութեան վրա ուշադրութիւն չեն դարձնում. Սուրբ Կարապետի ձորում շինված է սապոն պատրաստելու մի գործարան, որ սարսափելի գարշահոտութիւն է տարածում իր շուրջը գտնվող տների մէջ. բնակիչները հանգստութիւն չունեն այդ հոտից, իսկ հիւանդութիւնը, վնասակար ազդեցութիւնը ինքն ըստ ինքեան հասկանալի է.

—

ԻԳԴԻՐԻՑ մեզ գրում են, թէ երկսեռ դպրոցների հարցաքննութիւնները վերջանալուց յետոյ, հոգաբարձութիւնը պ. տեսուչ Քալանթարեանցի հետ նոր պայման կապեց, որ առաջիկայ ուսումնական տարում նոյնպէս շարունակէ իր պաշտօնը. իսկ պ. տեսուչը, որ այժմ Թիֆլիսումն է, լսում ենք, որ չէ կամենում կատարել իր պայմանը. Հոգաբարձուները այդ մասին չեն մտածում, չը նայելով, որ շուտով ուսումը պէտք է սկսվի. Իգդիրի դպրոցները հազիւ փոքր ինչ կարգի էին բերված, այժմ կրկին պէտք է ենթարկվեն հին, աննախանձելի վիճակին.

—

Մեզ գրում են Հին-Նախիջևան գաւառի Քուլթափայ գիւղից, թէ տեղային ուսումնարանը, որ շինված է 1879 թւին, խիստ թշուառ դրութեան մէջ է, ոչ վարժապետներ ունի և ոչ աշակերտներ. Ուսումնարանի փակման պատճառը գիւղական հասարակութեան երկպառակութիւնն է և անհամաձայնութիւնը. Այդ գիւղում մի քանի տարի առաջ գտնվեցաւ սուրբ Հռիփսիմէի կուսի մատունքը, որը ամեն տարի գրաւում է դէպի ինքը ուխտաւորների մեծ բազմութիւն հեռաւոր տեղերից. Ուխտաւորներից գոյացած արդիւնքը մի քանի այլ աղբիւրների հետ կարող էին ուսումնարանը բարեկարգ դրութեան մէջ պահել, եթէ փողերը զանազան շահասէր անձանց քսակները չը մտնէին.

—

Երկրորդ անգամ գրում են մեզ ՇՈՒՇՈՒՑ մի և նոյն հարցի պատճառով, որ տպվեցաւ «Մշակի» անցեալ համարներում. Այս քաղաքի հարուստները, որպէս լինում է ամեն մի հայաբնակ քաղաքների հասարակութեան մէջ, կազմել են մի տեսակ կաստա, որ ժողովրդի միւս դասակարգերի հետ խնամութիւն չեն անում. Երկար տարիներ միմեանց աղջիկ տալով և առնելով, համարեա բոլոր հարուստները խնամացել են. Այժմ հոգ. իշխանութիւնը արգելում է նրանց մէջ ամուսնութիւնը, ասելով, որ «հարս ու փեսայի արիւնը պէտք է եօթն պորտից բաժանված լինի միմեանցից». Այժմ շատերը մտածում են և պատրաստ են «չըհասս ամուսնութիւնները» հնարաւոր կացուցանել, օտար եկեղեցիների միջնորդութեամբ, եթէ հայ եկեղեցականները յամառութեամբ իրանց «օխտը պորտը» կը կրկնեն. Նամակագիրը յիշում է մի քանի դէպքեր.

—

ՂՈՒԲԱՑԻՑ մեզ գրում են, որ այդտեղ վաճառականութիւնը չափազանց ընկած դրութեան մէջ է, առևտուրը շատ թուլացած է, իսկ հացը և կենսական ուրիշ պիտոյքները բաւական չէժանացել են. Ալիւրի պուդը արժէ 60 կոպէկ, գարին 35 կոպ., մսի փունտը 5 կ., իւղը 20 կ., ձուի 8 հատը 5 կոպ., հաւի մի հատը 15 կոպ., փայտի սաժէնը 4 րուբլ, ածուխի սայլը 1 ր. 20 կոպ.

—

Մեզ գրում են ՂՈՒԲԱՑԻՑ որ քաղաքից մի քանի վերստ հեռաւորութեամբ, Դէրբէնդի ճանապարհի վրա, աւազակները կողոպտել են երկու հայ վաճառականի, որոնցից մէկի մօտ, ինչպէս ասում են, գտնվելիս է եղել մինչև 7000 րուբլ. Նոյն տեղից հաղորդում են, թէ չը նայելով, որ մահմեդականների ծոմապահութեան եւ ապաշխարութեան օրերն են, կռիւը, աղմուկը և սպանութիւնը համարեա ամեն օր պակաս չեն լինում քաղաքի Թիւրքերի միջից.

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԹԻՒՐՔԻԱ

—

Կ. Պօլսից «Polit. Corresp.» լրագրին հաղորդում են հետևեալը:

Թիւրքաց կառավարչական «Osmanli» նոր լրագիրը, որ «Թէրճիւմանի—Հակիկաթի» ֆրանսերէն թարգմանութիւնը կարելի է համարել, յայտնեց նորերումս, որ Բ. Դրան և Չերնոգորիայի մէջ համաձայնութիւն կը կայանայ, որովհետև փոխադարձ յարգանք կայ քաջ չերնոգորցիների և Թիւրքերի մէջ, որոնք սովորեցին միմեանց գնահատել պատերազմական դաշտերի վրա, մինչդեռ Թիւրքերը չեն կարող յարգել պարծենկոտ յոյներին, որոնք միշտ ուրիշներից են օգնութիւն սպասում և մեծարում են կարգով ռուսներին, ֆրանսիացիներին և այլ ազգերին: Պաշտօնական լրագիրը ասում է, որ Դուլցինիօյի նահանգի մի մասի զիջելը Չերնոգորիային կարելի է կատարված համարել, մանաւանդ որ ալբանցիները այլ ևս չեն ընդդիմանում: Ինչ կը վերաբերի նահանգի միւս մասին, լրագրի կարծիքով, բանակցութիւններից յետոյ անպատճառ համաձայնութիւն կը կայանայ, որովհետև Բ. Դուռը առանց վիճաբանութիւնների և բանակցութիւնների չէ կարող ընդունել պետութիւնների երկու առաջարկութիւնից մէկը: Անդադար առևտուրը և վիճաբանութիւնը Թիւրքերի ժառանգական պակասութիւնն է և Աբեդդին-փաշա ամենից շատ ենթարկված է այդ պակասութեանը: Այնուամենայնիւ նա ցանկացաւ հեշտացնել իր գործը և դիմեց վեց պետութիւնների դեսպաններին, խնդրելով ընտրել իրանցից մէկին բանակցութիւնները շարունակելու համար: Շատերը զարմացան Թիւրքաց լրագիրների հաղորդած լուրի պատճառով, որ Բ. Դուռը, իբրև Բերլինի դաշնագիրը ստորագրող պետութիւն, կը մասնակցի ծովային ցոյցերին ալբանցիներին վախեցնելու նպատակով: Ինչպէս երևում է, այդ միտքը Թիւրքերին չէ պատկանում, այլ այդ բանը ներշնչել է Թիւրքաց կառավարութեանը պ. Գօշէն Գլադստոնի պաշտօնական հրամանի համեմատ: Անգլիական առաջին մինիստրը մտածել է, որ լաւ է ծովային ցոյցին մասնակից անել Թիւրքիային, որովհետև այդպիսով ալբանցիները անբաւական կը մնան Բ. Դռնից: Այժմ այդ բոլոր գիտաւորութիւնները, ինչպէս յայտնի է, յետաձգված են: Այժմ երբ Բ. Դուռը մտադիր է վերջ դնել չերնոգորիական հարցին, նրա վրա շատ վատ տպաւորութիւն գործեց այն լուրը, իբր թէ ալբանական միութիւնը կազմված է սուլթանին գահընկէց անելու և Թիւրքերից իշխանութիւնը խլելու նպատակով:

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԳՈՐԾԵՐ

—

Փարիզից «Polit. Corresp.» լրագրին գրում են հետևեալը:

Ներկայումս հանգստութիւն է տիրում մասամբ այն պատճառով, որ ամենքը սպասում են սկսված ձեռնարկութիւնների հետևանքներին և մասամբ, որ դիպլոմատիան հանգստանում է, որովհետև սկսվել են ամառային արձակուրդները: Բ. Դուռը վճռել է երկու չարիքներից ամենափոքրը ընտրել և Դուլցինիօ յանձնել Չերնոգորիային: Թիւրքաց զօրքերը, որոնք Րիզա-փաշայի հրամանատարութեան տակ ուղարկվում են Սկուտարի, նպատակ ունեն պաշտպանել Բ. Դրան հեղինակութիւնը: Մի քանի նշաններից երևում է, որ ալբանցիները այժմ աւելի զիջումներ կանեն: Փարիզում ոչ ոք չէ ծածկում, որ այդ բոլորը մասամբ կը վնասի յունական գործին: Բ. Դուռը կը կենտրոնացնի իր բոլոր զօրքերը և գործ կը դնի իր բոլոր միջոցները մինչև վերջին շունչը Եանինա, Մեցօվօ և Լարիսսա պաշտպանելու համար: Երևի այդ պաշտպանութիւնը յամառ կը լինի և երկար կը տևի: Թիւրքերը մտածել անգամ չեն կարող Եւրոպայի գինաւորված ուժով ընդդիմանալու մասին: Նրանք դիպլոմատիական խորամանկութիւն են անում ժամանակը երկարացնելու համար, որպէս զի պետութիւնների մէջ անհամաձայնութիւն պատահի և այդ անհամաձայնութիւնից նրանք օգուտ քաղեն: Եւրոպան պէտք է հեռացնէ անհամաձայնութեան բոլոր առիթները. եթէ նա համաձայնութեամբ կը գործէ, սուլթանը զիջումներ կանէ: Բ. Դրանը կարելի է այնպէս պաշարել, որ նրա համբերութիւնը կը հատեցնի. կը կամենա՞յ արդեօք Թիւրքիան սովամահ լինել: Կարելի է Բ. Դրանը պաշտօնապէս յայտնել ծովային ցոյցերի մասին և այդ հանգամանքը կը ստիպէ նրան Յունաստանին զիջումներ անել: Եւրոպան այդպէս էլ կանի: Իսկապէս ոչ մի պետութիւն չէ մտածում ոչ առանձնացած գործունէութեան և ոչ հեռանալու մասին: Մի քանի չափազանց վախկոտ ձայներ Ֆրանսիայի մէջ հարցից հեռու են մնում և ցանկանում են, որ Ֆրանսիան չը կատարէ իրան նշանակած դերը Եւրոպայի մէջ: Նրանց կարծիքով Ֆրանսիացիք արտաքին գործերով չափազանց շատ են զբաղվում: Այնուամենայնիւ այդ գործերից մի քանիսը յարաբերութիւն ունեն Ֆրանսիայի շահերի հետ: Այդ պատճառով Ֆրանսիան իրաւունք ունի և պարտական է այդ ուղղութեամբ գործել: Ալժիրի հանգստութիւնը պահանջում է, որ ֆրանսիական կառավարութիւնը Տունիսից աչք չը հեռացնէ: Եգիպտոսի և Սիրիայի մէջ նա պէտք է ազդեցութիւն ունենայ: Արևելեան հարցերը միմեանց հետ ամուր կապված են: Այդ պատճառով Ֆրանսիան պէտք է շարունակ կատարէ մեծ պետութեան դերը և նա ոչինչ վտանգի չի ենթարկվի: Նրա խառնվելը գործի մէջ մեքենայական չէ: Նա չէ կամենում բաց անել արևելեան հարցը, այլ ընդհակառակը կամենում է ծածկել նրան Բերլինի դաշնագրով:

«Daily News» լրագրի Հռոմի թղթակիցը գրում է. այստեղ ստացված լուրերից երևում է, որ Բ. Դուռը տրամադրված չէ առանձին զիջումներ անել Դուլցինիօյի հարցի մէջ: Օգոստոսի 24-ին լրանում է պետութիւններից Բ. Դրանը տուած երեքշաբաթվայ ժամանակամիջոցը և եթէ Բ. Դուռը զիջումն չի անի, պետութիւնները ստիպված կը լինեն դիմել ծովային ցոյցին:

«Հէյսերի ընկերութեանը» հեռագրում են Կ. Պօլսից, որ օգոստոսի 11-ին աւստրիական նոր դեսպան բարօն Կալիցէ ներկայացաւ սուլթանին և յանձնեց նրան իր հաւատարմաթղթերը: Դեսպանը մի փոքրիկ ճառով ցանկութիւն յայտնեց սուլթանի հաւատարմութիւնը ստանալու համար, որովհետև միայն այդ ճանապարհով կարելի կը լինի կատարել իր յանձնարարութիւնը, որի նպատակն է աւելի ամրացնել Թիւրքաց և աւստրիական կառավարութիւնների մէջ եղած բարեկամութիւնը: Նոր դեսպանը սուլթանի ռտ ձաշի հրաւիրվեցաւ:

Մակեդոնիայի մէջ պատրաստվող անցքերի մասին «Polit. Corresp.» լրագրին Սալօնիկից գրում են: Առհասարակ Բալկանեան թերակղզու վրա ապստամբութիւնները սկսվում են գարնանը, երբ սարերը կանաչում են: Այս տարի գոնէ Մակեդոնիայի մէջ այդ կանօնից մենք բացառութիւն ենք տեսնում: Այդ նահանգի մէջ այս տարի գարունը չը խանգարվեցաւ հրացանաձգութիւններով և գործը միայն ուշ ամառը կը սկսվի, երբ Յունաստանը ձեռք կը տայ իր վիճակված նահանգների գրաւելուն:

«ՄՇԱԿԻ» ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵՆԻՑ

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 14 օգոստոսի: «Правит. Вѣст.» լրագիրը հաղորդում է, որ հրամայված է չորրորդ բաժինը անուանել Թագաւորի սեփական կանցելարիա Թագուհի Մարիայի հիմնարկութիւնների համար:

Կ. ՊՕԼԻՍ, 13 օգոստոսի: Դեսպանները յայտնեցին Բ. Դրանը, որ եթէ Դուլցինիօի յանձնելը անյապաղ չի կատարվի, նաւատորմների ցոյցը անխուսափելի կը լինի: Ահմեդ-Էյիւբ-փաշա Ահմեդ-Մուխտար-փաշայի տեղ Մօնաստիրի նահանգապետ է նշանակված:

ՆԻԺՆԻ-ՆՕՎԳՕՐՕԴ, 14 օգոստոսի: Ռուսաստանի մէջ հինգ տարի ապրող Կոկանի նախկին խան Նասր-Էդդին ազատութիւն ստացաւ օգոստոսի 12-ին: Ուղևորվում է Տաշկենտ: Երէկ նա հասաւ Նիժնի: Այսօր ուղևորվում է Կ. Պօլիս:

Կ. ՊՕԼԻՍ, 14 օգոստոսի: Հաստատ ասում են, որ այսօր կը յանձնվի Եւրոպայի միաձայն պատասխանը Թիւրքաց շրջաբերականին յունական խնդրի վերաբերութեամբ:

ԲՕՄԲԷՅ, 14 օգոստոսի: Գեներալ Ստեյարտ հրաման ստացաւ կանգնել Ջալալաբադի մէջ Կաբուլի կրիտիկական դրութեան պատճառով: Արդուրախմանի զօրքերը սկսում են հեռանալ նրանից: Էյուբ-խանի կուսակցութիւնը մեծ ցոյց արաւ յօգուտ Էյիւբի:

ՇԱՄԱՆ 14, օգոստոսի: Կեյատի խանի զօրքերը ապստամբվեցին: Բրիտանական զօրաբաժինը ուղևորվում է Կանին օգնելու համար:

ԲԵՐԼԻՆ, 14 օգոստոսի: Առևտրական մինիստրութեան կառավարութիւնը ժամանակաւորապէս յանձնված է իշխան Բիսմարկին: Հօֆման պաշտօնից արձակված է:

Կ. ՊՕԼԻՍ, 14 օգոստոսի: Այսօր կոմս Հացֆելդ ներկայացրեց Բ. Դրանը պետութիւնների միաձայն պատասխանը Թիւրքաց շրջաբերականին յունական խնդրի վերաբերութեամբ:

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 17 օգոստոսի: «Правит. Вѣстн.» լրագիրը հաղորդում է. Կովկասեան բաժնի կամխատի գործերի կառավարիչ Օստրովսկով վերադարձաւ արձակուրդից և սկսեց իր պաշտօնավարութիւնը: Մանսուրով ստատսեկրետար և մինիստրների կոմիտետի գործերի կառավարիչ է նշանակված: Սկալկովսկուն ստատսկի սովետնիկի աստիճան է տուած և ներքին գործերի մինիստրի կանցելարիայի կառավարիչ է նշանակված:

ՎԼԱԴԻՎԱՍՏՕԿ, 15 օգոստոսի: Այսօր հասաւ այստեղ կրեյսեր «Րօսիա» և կլիպեր «Ջիգիտ». սպասում են և ուրիշ նաւերի:

ՐԱԳՈՒԶԱ, 15 օգոստոսի: Րիզա-փաշա հաւաքեց Սկուտարիի մէջ Ալբանական միութեան առաջնորդներին: Առաջնորդները չը համոզվեցին: Րիզա-փաշա կամենում էր նրանց կալանաւորել, բայց բնակիչները արգելեցին, սպառնալով սպանել Րիզա-փաշային: Դուլցինիօի բնակիչները վճռել են այրել քաղաքը, եթէ ստիպված լինեն զիջել նրան:

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 18 օգոստոսի: «Правит. Вѣстн.» լրագիրը հաղորդում է, որ Խագաւոր Կայսրը Ցարսկօ Սելօյից ուղևորվեցաւ Լիվադիա:

ՎԻԵՆՆԱ, 18 օգոստոսի: Ռուսաստանի Կայսրը աւստրիական Ֆրանց-Յօսէֆի կայսրին շնորհեց ուլանների գունդի շեֆի աստիճան:

Խմբագիր—Հրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ